

[Petra Petersen.]

når denne ikke er fuldt udbygget og de erfaringer, der skal bygges på, ikke er til stede, vil kun give et tvivlsomt resultat. Jeg vil dog gerne spørge ministeren, hvad årsagen er til, at instituttet endnu mangler 2 afdelingsledere. Er det, fordi der ikke er kvalificerede medhjælpere, eller skyldes det vor økonomi? Det er som sagt snart 5 år siden, loven blev vedtaget, og skal revisionen udskydes eventuelt i 4 år, drejer det sig jo om en temmelig lang tid. Da instituttet blev oprettet, fremhævede min gruppe, at man ikke måtte spare på forholdsvis små beløb, og vi sagde dengang, at vi ville have fundet det rimeligt, om man havde taget det ministerielle udvalgsforslag og ikke — som man gjorde — havde nedsat det pågældende beløb. Vi nævnte dengang, at det ville betale sig at tage en større engangsudgift fremfor at vælge en etapevis udbygning.

Men min gruppe vil som sagt ikke modsætte sig en udskydelse af revisionen.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker for tilslutningen til lovforslaget, der jo kun går ud på at udskyde revisionen af loven. Jeg tror ikke, tiden nu er inde til en almindelig principiel drøftelse. Folketinget har truffet sin beslutning, og nu må man på det grundlag, der foreligger, arbejde med en udbygning af instituttet.

Jeg tror dog godt, jeg kan sige til det ærede medlem hr. Krogh, at jeg er enig med ham i, at vi på alle områder må underbygge lærerhøjskolens stilling. Lærerhøjskolen er blevet noget virkelig centralt i hele læreruddannelsen, som vi skænker megen opmærksomhed, og som vi i undervisningsministeriet i høj grad støtter på alle områder, hvor vi mener det påkrævet. Men nu har vi jo altså ved siden af fået denne selvstændige institution, som i samarbejde med lærerhøjskolen skal undersøge og prøve nye pædagogiske principper og synspunkter; på det grundlag, der foreligger i den gældende lov, synes jeg vi må kunne arbejde videre lidt længere endnu. Når så disse 4 år er gået, vil det være naturligt at tage sagen op til almindelig overvejelse og afgøre, om vi skal fortsætte på dette grundlag eller vi skal finde nye

veje i arbejdet; det forstod jeg også er det ærede medlems opfattelse.

Til det ærede medlem fru Petra Petersen vil jeg kun sige, at det var noget ganske nyt og oprøvet, man begyndte med, da instituttet blev grundlagt. Derfor må det tage sin tid, inden institutionen bliver fuldt udbygget. Vi har for så vidt ikke holdt igen af økonomiske grunde, men vi har ikke ment, der var tilstrækkeligt ønske om — heller ikke fra instituttets side — at gå frem i væsentlig stærkere tempo, end tilfældet har været.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om stats-tilskud til private eksamensberettigede realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1901, fremsættelsen i tidenden sp. 2691).

Lovforslaget sættes til forhandling.

K. B. Andersen: Det foreliggende lovforslag har, som fremhævet af ministeren ved fremsættelsen, en ganske klar baggrund, dels den nye lærerlønningslov, der i lighed med situationen efter lønningsændringerne i 1946 gør det nødvendigt at tage de private realskoler tilskudsforhold op til behandling, dels den nye skoleordning, der selvfølgelig også får konsekvenser for de skoler, der her er tale om. Forslaget vil næppe kalde på de store lidenskaber her i salen.

Hvad den principielle stilling til private realskoler angår, er der vel ikke megen uenighed om, at de, i det omfang deres undervisning og ydre ramme står på højde med den offentlige skoles normer, løser en opgave inden for det samlede skolebillede. De merudgifter, som lovforslaget betyder, må vi tage trods alle sparebestræbelser, dels fordi de er en naturlig følge af tidligere vedtagne love, først og fremmest lærerlønningsloven,

[K. B. Andersen.]

dels også fordi de er en følge af et løfte fra den højtærede undervisningsminister til venstres medlemmer i skoleudvalget, et løfte, der var et led i samarbejdet om den nye skolelov, og som gik ud på, at der skulle gennemføres en sådan ordning, at de private realskolars forhold sikredes i samme omfang som hidtil.

Den højtærede undervisningsminister nævnte i sin fremsættelsestale, at lovforslagets vedtagelse ville betyde en forenkling i forhold til den nugældende tilskudsordning. Deri er jeg ikke uenig, og jeg takker for det.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at opfordre den højtærede undervisningsminister til at gå videre ad den med held betrædte forenklingens vej, hvor der sikkert er langt større resultater at hente end det, som det foreliggende lovforslag indeholder. Lovforslaget omfatter f. eks. kun skoler uden for Storkøbenhavn. Den højtærede minister har her fulgt den historiske tradition med særlige love for private realskoler i og uden for København — en ejendommelighed, som går tilbage til de tilskudslove, som J. C. Christensen gennemførte for 50 år, ja, endnu længere siden. Det letter ikke overblikket; det er ikke så ligetil at få et virkelig klart billede af de økonomiske forhold for de land- og bykommunale skoler på den ene side og de private skoler på den anden side. Hertil kommer en række mere eller mindre velbegrundede forskelle i principperne for tilskudsreglerne for disse private skoler sammenlignet med de regler, der gælder for andre private skoleformer, hvoraf jo nogle er til behandling her i dag, og nogle kommer til behandling inden længe.

Kort sagt, der tiltrænges i høj grad en kodificering af hele dette område. Det må ikke opfattes som en kritik af det foreliggende lovforslag, der vel ikke har kunnet afvente et sådant kodificeringsarbejde, men det er en opfordring til den højtærede minister, som jo i fjor under skolelovsforhandlingerne sit fornavn tro viste sig ikke at

være bange for at gå i kamp med drager af mange forskellige slags, om at påtage sig arbejdet som denne lovgivnings Steincke, hvis jeg må udtrykke det sådan, en opfordring, som jeg synes den højtærede minister skulle tage imod; det er ikke hver dag, man får tilbudt så spændende et job.

Lovforslagets vedtagelse vil fremme private realskolars overgang til selvejende institutioner, hvad mit parti hilser med stor glæde. Det er helt urimeligt, såfremt ledervalget til skoler, der modtaget betydelige tilskud fra det offentlige, skulle ske ud fra andre hensyn end de rent pædagogiske kvalifikationer, som også fremhævet i bemærkningerne til lovforslaget.

Jeg skal indskrænke mig til disse bemærkninger i dag. De er udtryk for en velvillig indstilling til lovforslaget fra mit partis side. At vi i udvalget må gå ganske grundigt til værks for virkelig at søge at danne os et billede af lovforslagets virkninger, må selvfølgelig ikke betyde en sådan forsinkelse, at lovforslaget ikke kan gennemføres i løbet af de kommende måneder. Der ventes på loven ude omkring i landet i forbindelse med den udbygning også af denne del af skolen, som den nye skolelov har givet signalet til.

Marius Buhl: Den ærede ordfører for socialdemokratiet har jo redegjort for begrundelsen for det foreliggende lovforslag, og jeg skal derfor straks gå over til at fremføre nogle bemærkninger til enkelte af lovforslagets bestemmelser.

Lovforslaget opererer med to tilskudskonti, for det første et grundtilskud på 4 000 kr. pr. skole, for det andet et løntilskud på 85 pct. af lærerlønningerne. Jeg må sige med det samme, at jeg er lidt betænkelig ved det stipulerede grundtilskud. For det første tror jeg, det ligger i underkanten, og for det andet vil det måske virke lidt uheldigt, at det er lige stort for alle skoler. Meningen er jo, at dette grundtilskud skulle hjælpe til dækning af driftsudgifterne bortset fra lærerlønningerne, altså forrentning og vedligeholdelse, lys, ren-

[Marius Buhl.]

vøring, brændsel o. s. v. Men disse udgifter vokser jo med skolernes størrelse, om ikke ganske proportionalt så dog i nogen grad, og derfor er jeg bange for, at det ikke vil virke fuldt retfærdigt, hvis alle skoler uanset størrelse får lige meget på denne konto. Jeg er indforstået med, at den højtærede undervisningsminister just har villet hjælpe de små skoler. I den nuværende lov har man også en konto, som tager positivt hensyn til skoler med lav klassekvotient, ikke i og for sig til små skoler, men til skoler med lav klassekvotient. Denne regel har virket udmærket, men den er meget indviklet, og derfor ønsker man nu at forenkle den, hvilket er letforståeligt. Men hvis man i stedet for at sætte tilskuddet lige stort pr. skole, beregnede det pr. klasse, tror jeg, der ville være vundet noget derved.

Den næste konto med 85 pct. af lærerlønnen er i overensstemmelse med den offentlige skoles tilskudsregler, og jeg ser med stor tilfredshed, at den private skoles vikarudgifter også falder ind under denne tilskudsordning. Bestemmelsen er en gevinst for skolen, og det samme gælder for øvrigt bestemmelserne vedrørende bestyrerlønnen. Den nugældende lov har kun et rent minimalt tilskud til bestyrerlønnen, medens lovforslaget opererer med samme tilskud til bestyrerlønnen som til de øvrige lønninger, altså 85 pct.

Der er dog her et forhold, jeg gerne vil gøre opmærksom på. Det er således, at hvis skolen er en selvejende institution, gives der det samme tilskud til bestyrerens løn som til de øvrige lærerlønninger. Hvis bestyreren derimod ejer skolen, gives der tilskud efter bestemte regler til bestyreren, men betydeligt nedsatte tilskud, og denne nedsættelse har jeg løseligt regnet ud til at kunne komme til at andrage ca. 6 000 kr. om året pr. skole. Det er jo et ret betydeligt nedslag. Jeg ved, at den højtærede undervisningsminister foretrækker selvejende institutioner ud fra pædagogiske betragtninger, og jeg er ganske enig med ministeren i disse betragtninger. Der vil imidlertid sikkert fortsat være bestyrere, som selv vil eje deres skole, nogle ud fra økonomiske betragtninger, idet deres skole giver dem en indtægt, der ligger så meget over en skoleinspektørs løn, at det opvejer nedgangen i

tilskuddet — og så må de selvfølgelig finde sig i nedgangen — andre måske af superidealistiske grunde, om jeg så må sige, og de må være indforstået med, at superidealisme koster penge. Men jeg forudser, at når denne lov, som giver regler for overgang til selvejende institution efter samme linje, som gælder for friskoler, efterskoler, højskoler og seminarier — fortrinlige regler, som jeg er meget glad for også kommer til at gælde denne skolekategori — er blevet gennemført og disse regler er trådt i kraft, vil der kun være få bestyrere, som ikke ønsker, at deres skoler bliver selvejende institutioner. Jeg kunne tænke mig, at i det mindste 40 af de ca. 50 landrealskoler vil melde sig med det samme. Der er enkelte, som allerede har gjort det, men det er kun ganske få. Så bliver spørgsmålet: hvornår kan disse skoler blive selvejende? Det vil ikke koste staten tilskud, men det vil koste staten anlægskapital, investeringer, eller hvad man skal kalde det. Jeg forudser, at staten vil afsætte et vist beløb årligt, så at måske 4 skoler om året kan overgå til selvejende institution, og det betyder, at det vil være 10 år, før den sidste kan blive det. Men så vil denne jo uden egen skyld miste ca. 6 000 kr. om året i disse 10 år i sammenligning med dem, der kan blive selvejende med det samme. Vi må i udvalget prøve på at eliminere denne forskelsbehandling på en eller anden måde, for hvis det går, som jeg har skildret det her, og som jeg har grund til at tro det vil gå efter mit kendskab til skolerne, vil der blive et lidt for stort kapløb om, hvem der kan komme først med at få skolen lagt om til at blive en selvejende institution.

Endelig har jeg et stort ønske. Efter den nye skolelov kan en privat realskole ud over de 3 realklasser have almindelige folkeskoleklasser, 6. og 7. klasse eller måske alle 7 klasser, og til denne del af skolen skal der ydes tilskud efter friskolelovens tilskudsprincipper. Det er jeg indforstået med, men jeg ville meget gerne have disse tilskudsprincipper indarbejdet i denne lov.

Det samme gælder for de tilfælde, hvor kommuner vil bruge en privat realskole til undervisning af de frie 8. og 9. klasser. Det kan meget vel tænkes, at nogle kommuner vil det. Det er ikke mere end 2-3 dage siden, at jeg var bedt om at komme

[Marius Buhl.]

til et møde, hvor der var et par og halvtreds sognerådsmedlemmer fra 5-6 kommuner, for at drøfte den stedlige private realskole. Den kommune, i hvilken en realskole ligger, vil almindeligvis gerne bevare den til at udføre realskoleundervisningen — det er jo fuldt legalt efter skoleloven — og andre kommuner vil så måske slutte sig dertil. Det var det, der var tilfældet her, og så blev netop det spørgsmål rejst, om de frie 8. og 9. klasser også kunne knyttes til en sådan skole. Det sagde jeg ja til, det måtte jeg forstå de kunne. Egentlig har jeg tidligere ikke været så begejstret for den tanke, men jeg må sige, at jo mere jeg tænker over det, des mere glad bliver jeg for den, og jeg er lige ved at tro, at det også vil kunne have nogen psykologisk betydning, uanset om børnene går ind i den del af realskolen, der ender med realeksamen, eller de går ind i den del af skolen, som ender på en mere fri måde efter 1-2 års forløb. Jeg tror, tanken er udmærket, og det gav jeg udtryk for på dette møde. Så var der en tilstedeværende kontorchef fra amtet, som sagde: jeg synes også, det er udmærket, men vil De blot sige mig, hvor skal disse to klasser placeres i det foreliggende lovforslag? Han havde fået lovforslaget og sad med det i hånden. Jeg måtte indrømme, at de kun var placeret i bemærkningerne til lovforslaget. Jeg ville derfor meget gerne, at tilskudsordningen for de klasser, som ligger uden for de 3 realklasser, kunne blive indarbejdet i dette lovforslag. At det kan lade sig gøre, ved jeg, for vi har tidligere haft tilskud til de private realskoler efter to forskellige principper, nemlig til underskolen og til den øvrige del af skolen, og de var indarbejdet i samme lov, skønt de som sagt gaves efter to principper. Jeg ønsker dette af forskellige grunde; jeg ønsker det, fordi skolen i dag fortsat må være en enhed, en pædagogisk enhed, lærerne må kunne have timer over hele skolen, og den må også være en administrativ enhed, så at lærerne kan stå i samme vikarkasse, pensionskasse, o. s. v. Det lægger jeg megen vægt på.

I øvrigt skal jeg udtale min glæde over lovforslaget og tilsige mit partis velvillige behandling i det udvalg, som måtte blive nedsat.

Ellen Jerking: På den konservative folketingsgruppes vegne vil jeg tilsige støtte til en grundig og velvillig behandling af lovforslaget om tilskud til de private eksamensberettigede realskoler, idet jeg dog gerne straks vil fremhæve, at der er flere punkter i lovforslaget, som vi gerne vil have nøjere uddybet i et udvalg, inden vi kan tage endelig stilling til lovforslaget.

Det gælder bl. a. § 3, der indeholder bestemmelsen om grundtilskud til skolerne og tilskud til bestyrerløn ved ikke-selvejende institutioner, et emne, som også det ærede medlem hr. Marius Buhl var inde på; men der er i øvrigt flere spørgsmål, vi gerne vil have noget mere klarlagt.

De private realskoler har i de måneder, der er gået, siden folkeskoleloven blev vedtaget, i spænding ventet på at få forholdene for de private realskolars vilkår fremover klarlagt, så snart det måtte være muligt. Med de forbehold, jeg har nævnt, forekommer det mig, at det foreliggende lovforslag byder denne skoleform tilfredsstillende vilkår for driften, i hvert tilfælde hvad eksamensafdelingen angår, og det kan vi fra konservativ side kun hilse med glæde. Vi ønsker de private skoler en sund og god trivsel. De har hidtil været en betydningsfuld bestanddel inden for undervisningen ikke alene i områder, hvor man har savnet offentlige eksamensskoler, men også på steder, hvor de har skullet tage konkurrencen op med kommunale skoler.

Den deling af tilskuddene, hvorefter en del af dem ydes efter friskolelovens regler, rejser en række problemer, som vi gerne vil have nærmere behandlet. Det forekommer tiltalende, at tilskudsformerne efter lovforslaget bliver forenklet, men forhåbentlig kommer forenklingen ikke til at betyde en forringelse — jeg tænker bl. a. på fripladsordningen. Der håber jeg, at man kan få gennemført en ordning, så at det stadig bliver muligt for de private realskoler at yde friplads til de børn, hvis forældre har svært ved at betale skolepengene.

Ligesom det ærede medlem hr. Marius Buhl stiller jeg mig noget skeptisk med hensyn til størrelsen og fordelingen af det grundtilskud på 4 000 kr. pr. skole, der er angivet i lovforslaget; jeg vil gerne spørge den højtærede undervisningsminister, om

[Ellen Jerking.]

der ikke foreligger en fejltagelse, og om det ikke er meningen, at det skal være 4 000 kr. pr. eksamensklasse. Så vidt jeg kan se, vil det slutbeløb på 20,7 mill. kr., som den højtærede undervisningsminister er nået til for det samlede tilskud, bedre komme til at passe, hvis det er 4 000 kr. pr. klasse i eksamensafdelingen på de ca. 400 realskoler, der findes landet over, frem for 4 000 kr. pr. skole.

Spørgsmålet om et betydeligt lavere tilskud til bestyrere af skoler, der ikke er selvejende institutioner, kræver også nærmere overvejelse. Hensigten er jo klart nok, som også det ærede medlem hr. K. B. Andersen udtalte, at man vil have de privatejede skoler til snarest muligt at blive selvejende institutioner. Det kan vi fra konservativ side principielt ikke have noget at indvende imod. Spørgsmålet er blot, om man behøver at gå så drastisk til værks, som man gør med det foreliggende lovforslag, eller om man ikke kunne lade udviklingen i denne retning komme mere naturligt.

Der ligger jo i forvejen en stærk tilskyndelse til at lade de privatejede skoler blive selvejende i lovforslagets § 5 om afdragsfrit statslån til byggeri ved de private, selvejende realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte, og disse muligheder for udvidelse og modernisering vil mange steder være såre nyttige. Adskillige privatskoler har formået at hævde sig dygtigt under trange forhold over for langt bedre udstyrede offentlige skoler; og hvor betydningsfuld den åndelige atmosfære i skolerne end er, ville det dog være ønskeligt for mange af privatskolerne, om de fik deres ydre rammer forbedret.

Der siges ikke i dette lovforslag noget om, i hvor stor udstrækning man har tænkt sig at yde disse statstilskud, om det skal være en bestemt kvota pr. år. Det synes jeg også er et problem man gerne vil have klaret.

Vi tilsiger som sagt støtte til en rimelig og god ordning for de private skolers fortsatte eksistens. Vi er ikke i tvivl om, at de fremdeles vil have mange forældres bevågenhed, og jeg har en fornemmelse af, at den nye folkeskolelov ingenlunde har mindsket forældrenes interesse, tværtimod.

Helge Larsen: Socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. K. B. Andersen, har i sin tale givet baggrunden for de foreslåede ændringer i loven om statstilskud til private realskoler, og jeg vil ikke gå i enkeltheder herom. Det forekommer mig, at der med denne lov gives de tilskudsregler, som var en forudsætning ved folkeskolelovens gennemførelse sidste forår, og jeg påskønner det arbejde, der er gjort i retning af at forenkle tilskudsreglerne. Der kommer nu klarere og let overskuelige regler.

I lighed med, hvad det ærede medlem hr. Marius Buhl og det ærede medlem fru Ellen Jerking har udtalt, vil også jeg gerne i udvalget drøfte i enkeltheder, hvorledes frisksoletilskuddet skal beregnes til private realskoler, der har hovedskoleklasser, og ligeledes problemet om bestyrerløn i privatejede i modsætning til selvejende institutioner. Jeg ser ligesom øvrige ærede ordførere gerne en overgang til selvejende institutioner, men jeg finder, at der dog nok vil være et rimeligt grundlag for, at tilskudsordningerne er lidt forskellige, hvad angår bestyrerløn, ved de rent private skoler og ved de selvejende institutioner.

Enkeltheder kan vi drøfte nærmere i udvalget, og med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget.

Gøting: Da lovforslaget handler om statstilskud, kan jeg straks sige, at det hører til den kategori, som vi principielt ikke kan lide. Når det er sagt, skal det også siges, at vi anerkender den højtærede ministers bestræbelser for at finde frem til retningslinjer, der administrativt betyder en forenkling i relation til de bestående forhold. Det skulle vel ikke være umuligt på et eller andet område at kunne reducere den merudgift for staten på 1,4 mill. kr., som forslaget er udtryk for. De ændringer, som er foreslået, følger for øvrigt af såvel lønnings- som skoleloven og er altså et eksempel mere på, at har man sagt A, må man påregne at der følger et B efter.

I øvrigt er det et plus, at de private realskoler med hensyn til tilskud kommer mere på linje med de offentlige skoler. Vi er i udvalget villige til at søge den bedst mulige løsning fremmet.

Petra Petersen: Lovforslaget er en konsekvens af tidligere vedtagne love og løfter ved gennemførelsen af skolelovene, og den kommunistiske gruppe kan tiltræde lovforslaget.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Det er rigtigt, som det er fremhævet af flere af de ærede ordførere, at lovforslaget er en konsekvens af vedtagelsen af skolelovene og den aftale, der dengang blev truffet af de partier, som gennemførte skolelovene. Men det er nu ikke alene af den grund, jeg har fremsat lovforslaget. Det er også, fordi jeg anser det for rigtigt, at de private realskolars tilskudsforhold ændres og forbedres. Jeg mener, at de private skoler har en opgave i vor skoleverden, som de fremdeles skal have adgang til at løse, og hvis de skal kunne løse denne opgave, må de tilskudsmæssigt stilles gunstigere, end de har været hidtil. Det er begrundelsen for forslaget. Det har for så vidt også alle været enige i og givet tilslutning til.

Det er også rigtigt, at det nye forslag indeholder en meget væsentlig forenkling med hensyn til tilskuddene i sammenligning med de tilskudsregler, vi har nu, og hvis der skal foretages ændringer i forslaget, vil jeg meget tilråde, at man søger at bevare den enkelhed i tilskudsreglerne, som forslaget indeholder.

Det ærede medlem hr. K. B. Andersen spurgte, hvorfor København var holdt udenfor, og med god grund. København har jo, med rette eller urette, sin egen skoleordning. Jeg kan berolige det ærede medlem med, at Københavns skoleordning også med hensyn til eksamensskolerne er i søgelyset, og at deres forhold snart vil blive taget op til overvejelse, hvad også vil være naturligt med de ændringer, der nu foregår inden for skolevæsenet.

Selvejende institutioner som grundlag for skoler tror jeg egentlig alle er enige om at man bør stile imod. Det har vi søgt gennemført inden for snart alle andre private skoleformer, og det vil også være naturligt for realskolernes vedkommende. Det vil heller ikke være forsvarligt fra det offentliges side at yde de meget store tilskud, som vi efterhånden yder til private skoler, hvis det er tilskud til en forretning for en privat mand.

De penge, det offentlige betaler, skal ikke kunne kapitaliseres ved overdragelse eller på anden vis indtjenes til privat fordel, men skal anvendes i skoleøjemed. Man har hidtil været af den opfattelse, at private skoler kunne drives billigere end offentlige skoler, med et tilskud, der lå under, hvad det koster det offentlige at drive en skole, og endda trives godt. Tanken om, at de private skoler koster mindre end de offentlige skoler, bygger på, at interesserede mennesker vil ofre noget på en sådan skole. Der er ikke tale om at ofre så meget, at det sætter skel i befolkningen med hensyn til, hvem der kan søge den, men der må alligevel være tale om en offervilje fra personer, som vil holde den private skole oppe. Det er den idé, der ligger bag denne skole; det er dens forudsætning. Derfor er det rimeligt og naturligt, at man efterhånden giver de selvejende institutioner en gunstigere stilling end den helt privatejede skole.

Jeg ved ikke, om der i og for sig er væsentlige uoverensstemmelser her. Spørgsmålet er, hvor hurtigt overgangen kan gennemføres, men de bevillinger, der er tale om, er af en sådan størrelsesorden, at det for så vidt ikke skulle tage meget lang tid, og jeg vil tro, at vi vil være i stand til nogenlunde at imødekomme henvendelserne i den rækkefølge, de melder sig. Noget stort økonomisk problem bliver det ikke. Spørgsmålet for de private realskoler bliver i høj grad et spørgsmål om nybygninger, da mange af dem har været afskåret fra at bygge skolebygninger, fordi de ikke har kunnet rejse den kapital, der var nødvendig. Denne vanskelighed håber vi i nogen grad kan afhjælpes ved den nye regel om statslån. Derfor venters jeg, at mange skoler nu vil gå over til at være selvejende institutioner. Vi skal gøre, hvad vi kan for så hurtigt som muligt at gennemføre overgangen til den form, som jeg forstår alle anser for at være den ønskeligste form for ejerforhold inden for dette skoleområde.

Da der er fremsat ønske om, at man skulle ændre den form for grundtilskud til skolerne, der er foreslået i lovforslaget, skal jeg oplyse, at vi oprindelig opererede med forskellige størrelser af grundtilskud. Grundtilskud er jo væsentligt tænkt som en støtte til de små skoler, som har visse generalomkostninger, der altid må afholdes,

[Undervisningsministeren.]

hvad enten de har få eller mange elever. Derfor er et grundtilskud rimeligt, selv om man naturligvis altid kan diskutere dets størrelse. Men det har ikke under vore overvejelser været på tale, at dette tilskud på 4 000 kr. pr. skole i stedet skulle ydes pr. klasse. Det ville betyde penge af en helt anden størrelsesorden end den, vi opererer med her. Man kan diskutere, om grundtilskuddet skal være lidt større eller lidt mindre, men det må være et grundtilskud til skolen, der tager væsentligt sigte på, at de mindre og mindste skoler får en gunstigere stilling, end de ellers ville få.

Hvor vidt reglerne for friskoletilskud på en eller anden måde skulle tages med i selve loven, ved jeg ikke rigtig — vi kunne måske tage dem med i en betænkning, så man havde adgang til dér at se, hvad reglerne indeholder — men det kan vi da i alt fald tale om i udvalget. Disse regler kommer, som alle ved, til at gælde for alle klasser med børn under 14 år og får direkte betydning for en hel række realskoler, der har en fuldt udbygget underskole, men kan også få betydning for skoler, der nu beholder 6. og 7. klasse, måske også for 8. og 9. klasse. Men muligvis kan vi finde en klarere formulering end den, lovforslaget på nuværende tidspunkt indeholder.

Må jeg benytte lejligheden til at sige en enkelt ting, som dog har nogen forbindelse med de private realskoler. I forbindelse med de drøftelser, der for tiden foregår om opbygning af realklasser som overbygning på folkeskolen under den ny lov, er der mange steder overvejelser i gang om at bygge meget store realskoler uden for landkommunerne i samarbejde med købstæderne. Vi vil naturligvis ikke forhindre en kommune i at slutte skoleforbund med en købstad, således at den får en ordening, hvorefter børnene efter det 14. år kan få undervisning i en købstadsskole, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at hvis flere kommuner slutter sig sammen om at bygge en realskole i købstaden, kan de ikke få tilskud til klasseværelserne; thi et sådant tilskud er beholdt landkommunerne, det kan købstadskommuner, der i forvejen har eksamensskole, ikke få. Det kan kun de kommuner få, der ikke i forvejen har en eksamensskole, og det vil sige, at slår 10 kommuner

sig sammen om at bygge en realskole inde i købstaden, kan de intet bygningstilskud få hertil, fordi der i forvejen er eksamensskoler i købstaden.

Det normale vil være, hvor sognekommuner slår sig sammen om opbygning af en realskole, at man da bygger denne inden for en af kommunerne i forbindelse med en bestående skole. Derfor tror jeg, det er nyttigt, at kommunerne er opmærksom på under den opbygning af realklasser, som nu foregår rundt omkring, at forudsætningen for at få bygningstilskud til realklasserne og til 8. og 9. klasserne er, at skolen bygges i en landkommune, almindeligvis i forbindelse med et bestående skolevæsen.

Jeg takker i øvrigt for den velvilje, der fra alle sider er kommet til udtryk over for lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

K. B. Andersen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til anerkendte private seminarier

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1913, fremsættelsen i tidenden sp. 2693).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Kaj Andresen: Det foreliggende lovforslag betyder en væsentlig forbedring af statstilskuddet til privatseminarierne. Efter den opgørelse, der findes i bemærkningerne, vil forhøjelsen udgøre godt 1½ mill. kr. årlig. Mit parti kan give tilslutning til den ajourføring, der her finder sted, ikke mindst da den suppleres med en stærk forenkling af hele tilskudsberegningen.

En række faktorer begrundes, at en sådan ændring netop bør finde sted nu. Den senest vedtagne seminarielov af 1954 har jo øget